

У НОВОМЕ САДУ У ПЕТАК 10 МАРТА 1872.

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЋА МЕСЕЧНО. —
ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ЧЕСТИТАМ.

(Наставак.)

Спира. Ха! ха! ха! Ал' су врагови ти варошани! Што ти могу да пију, то ни ђаво није видио! Него сам се за то опет одржао; јуначки одржао! Ваљда нисмо ни ми са села баш којекаве шуше! И ми смо, фала Богу, народњаци! Живио народ!... Ал' сам наздрављао! Сви су зинули, кад сам им ја разложио, шта треба ми Срби да чинимо. Прво треба манастире уредити, — рекох ја. То смо већ учинили, — рекоше они. Још једаред рекох ја! Понда треба народно позориште имати, — рекох ја. То већ имамо, — рекоше они. Још једном рекох ја! Понда треба за позориште у Новоме Саду дворану зидати, — рекох ја. То већ имамо рекоше они. Још једну рекох ја! Понда треба у Новоме Саду ваљану српску гимназију, имати, — рекох ја. Имаћемо и две, рекоше они. Ту вам је доста и једна, — рекох ја, — а они ућуташе. Ха, ха, ха! И тако сам им доскочио. Е, него што сам се добро провеселио, нисам се ни надао. Та да, ко би се надао, да ћу ја до зоре осваниuti. Ха! ха ха! Моја снаја оправила мене у 8 сахата увече да идем спавати. Ја у 8 сахата у постельју! Није ни мој дед тако рано легао. Ја ти, боме, лепо полагано, кад је моја Мара заспала, шумангеле у бирцуз, — но то морам рећи, ја сам хтео само до пола 12. Али шта ћеш кад је лепо друштво. Само, да не дознаду?.. Није ми ни бриге! Нико ме није видио ући! Могу сада лећи, па ћу казати да сам спавао целу ноћ! (Пође да угаси свећу на столу и у том смотрит на столу писмо). Какво је то писмо? (Узме и чита). „Господину С. Грабићу овде.“ То је на мене управљено. Шта то може бити? (Отвори га и чита) „Господине. Ви сте једна лола!“ Шта? (Чита даље) „једна бекрија“ ја бекрија? „који целу ноћ тумарате,“ — откуд се брже боље

дознало!.. „Ви не заслужујете, да вас доочекам. Збогом! Мара.“ (Испусти писмо) Охо! Мене с опроштењем терая из куће? Мене њиховог чику, који нисам жалио труда дан и по возити се, да их посетим, мене госта и припозната народњака, члана Матице, позоришта, друштва за радиност, певачког друштва, одборника у свима одборима и чувеног кортеша при свима рестаурацијама и посланичким изборима? И то све због тога, што сам се мало провеселио? Но, томе се нисам надао! Дођи у свој род у госте, да те после терая и називају лолом и бекријом! Лепо, врло лепо! Добро! Кад ми већ друго не остаје, а ми ћемо торбу у шаке па пут за уши. Е, јеси ли ти само народњак, мораши да страдаш! (Уђе у собу.)

ПРИЗОР V.

Софка и берберин.

Софка. Али кад вам кажем, да нема никога код куће?

Берберин. Никога? Тим боље, где сам ја сам, ту сам ја први човек. Шта рекох? Зар ми нисмо и иначе први људи?.. Бербери, борвиери, иначе брице! ко зна све новости по вароши?.. Брица! Ко зна све тајне, мушки и женске, без разлике?.. Брица!.. Ко су најмузикалнији људи?.. Брице, сваки свира у тамбуру!.. Ко зна све позоришне сплетке?.. Брице, они фризирају глумице!.. Ко је примљен у најнижим и највишим круговима?.. Брица и увек брица! Хе, девојко, нисмо ли ми први људи на свету?

Софка. Само да вам нису руке тако првene.

Берберин. Не чини ништа, увек боље него да је чело првене. Ха, шта велики на ову пуну духа досетку?.. Моја драга Софи!

(Наставиће се.)

МЛАДОСТ ДОСИТИЈА ОБРАДОВИЋА.

СЛИКА ИЗ ЖИВОТА У 5 РАЗДЕЛА, С ПЕВАЊЕМ, НАПИСАО КОСТА ТРИФКОВИЋ.

Ми вршимо своју књижевничку дужност, ако се враћамо једном позоришном делу, које је ове сезоне привукло на себе већу пажњу позоришне публике, него што смо то вични гледати на њојзи. Па ипак је тај интерес, хоћемо ли да га тумачимо нашим субјективним осећајима, по све природан: комад је у мотворина српска, а сике је тога комада личност, која је срасла с нашим срцем. Доситије је један део наше индивидуалности, као што је то Милош, Марко; и његово је име, као и оних двају, допрло до крајње колибице српског племена, а у туђини и његово је име стекло поштовања. Ако је усномена на српске хероје загревала наша срца родољубљем и светила нам над трбницом политичког живота нашег све док није засвиле зора народног ослобођења: то нам је Доситије, херој на умном пољу, јасно светило у мраку душевног робовања, и ако се може данас и у нас говорити о друштвеним реформама, то је оповачки монах био први, који је свесним синовима српским истакао ту мету. Јер знајући да је тај друштвени живот наш срастао с верозаконским, он је завојшио на једну касту свога времена, којој религија беше полуга, да с њоме кочи социјални прогрес народњи. И то је Доситије учинио онда, кад су далеко образованији народи од нас бутећки стењали под притиском духовне олигархије, учинио је онда, кад су велигодостојници првве баратали у пожунским бањанијама са силним дин-душманима српства и православља, и руку у руку претрпавали ујамчена права народна — прашином дворских канцеларија. Не заузиреб ни мало, да бемо се огрешити о правила скромности, кад на очи глед онима, који су позвани да прате културне покрете у народима јевропским, рекнемо, да и српски народ има свога Лутера, коме основа раду беше чиста религија христова, а цел: напредак опште породице људске;

нити се плашимо на очи глед онима, који су посумњали у слободоумље доситијево, рећи: да се мерило за слободоумље не може наћи без упоредног погледа на социјално стање тадањег доба, и да ћемо, ако с овога гледишта станемо расматрати његов рад, открити у њему за цело темељнијега либералца, него што су они, којима се допада разметати тим именом. Да, опет велим, и ми имамо свога Лутера, који је са свом енерђијом јуришио на светињу хијерархичне самоволje, и семе, што га он посеја у српским срцима, давно би већ уродио плодом, да је овај чист хришћанин нашао у православљу свога Морица и Хунтена, као што га нађе велики Августинац. Па и ако још није ни пун век прохујио од како се велики учитељ српски жалио, да нема хране души народа његовог, него да „при недостатку истините, разумне и полезне науке узима у себи сирота, лажљива, луда и вредовита прелашчија ума,“ — ипак му данас можемо ведрим челом узвикнути над гробом: послушали смо те, читали смо пажљivo, и навикивали наш ум „чиновно и разумно мислити и судити,“ па за то не држимо више она створења, што их ти назва „теоцима“ ни за помоћнике више, а то ли за „своје богове и чудотворце,“ — не, јер смо ми такве људе, који су под фирмом божанства плели „духовне бичеве“ за свој народ, исмејали. Ми смо их поругом обесвестили; изложили смо их презрењу њихових савременика и потомака — и све то учинили смо за један кратак век, на очи глед човечанском друштву, којега си ти био достојан члан, и у постид онима, који су још после четири века иза Лутера стењали у јарму једнога хијерархијског уговора, не усудив се дотаћи тога синцира слободе људске ни — помислом.

Не ћеш ми ваљда, читаоче, замерити, што сам мало застранио у намери, да ти обележим карактер Доситија у нашој култур-

ној историји пре, но што пређем на прави предмет данашњега говора мага, на његову „младост.“ То ми се виђаше нужно те да растумачим појаве из његова млађана живота, које је г. Трифковић, то из његова животописа, то из логичне последице његовог познијег делања, извео у једној слици на нашу позорницу. Без сумње човек доситијевог кова има своју особену младост, и ми би се огрешили о законе човечије душе, кад би човеку челична карактера, човеку, који мирно и спокојно стоји на биљези кад на њега насрћу највеће предрадске његовог доба и насрћу с оружјем тај-

(Наставиће се.)

ним и каљавим, кад би таквом човеку придали младост мекушца. Доситије није мекушац, није фаталиста, није роб предрадске, па чак би и то смели о њему рећи, да није — спиритуалиста. И у томе се слажемо с писцем. Његова је душа „гладна,“ хоће јој се хране, али та храна беше мршава на дому, и он тежи у манастир, не за то да промене рухо, него да се у самоћи нахрани знањем. Младићу Доситију природно је, да то знање мора бити — јер ваља да буде — у манастиру; а где је знање, ту су и остала врлине, које човека грасе.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Нови племић,) позоришна игра у 5 раздела приказивана је 2. марта о. г. Ако би се строго држали наслова и немешке дипломе, која у овоме комаду игра велику улогу, онда се не би могли слагати са преводиоцем, који вели, да је овај комад посребрио. Истина, да и у нас има немеша, може бити да ће их и од сада бити, али они, осим тога што су бројно малени, не заузимају у нашем друштвеноме животу такав племићки положај, који би вредан био, да се са те стране напада. Србима не пада вишне на ум, да се за племство отимају, а Срби племићи најмање се размећу племством. С те стране дакле немамо шта да замеримо српским племићима. Наравно, да ствар са свим друкчије изгледа, кад представимо себи Србе племиће као великородостојнике, политичаре, вође, и т. д. Но наша позоришна игра нема ове последње на уму, већ само племиће као племиће, и за то смо приметили, да се с те стране не може рећи, да је комад посрబљен. Са свим друкчије стоји ствар ако тенденцију овога комада тако узразумемо, да нам се хоће да изнесе, како се човек, — сад било то по немешкој дипломи, било из других разлога, као што је богатство, велико достојанство, високо сродство и шта ја све знам, — може да покондири, јер у томе случају са свим је умесна посрба, по што у времену, у коме живимо, имамо ваздан примера од покондирених занесењака. С те стране дакле комад се још није преживио, а на жалост изгледи су, да ће се још дugo одржати на српској позорници.

Представа је испала добро. У Манојлу Бездрићу приказивао је Брана и закованог и доцније покондиреног трговца са свим добро, особито му је испао за руком постепени прелаз и повратак из једне улоге у другу. Фемка (Маринковићка) изнела је женску слабост за ноблесом без претеривања и баш у томе лежи заслуга. За несташне девојчице показивала је Л. Маринковићева и до сада дара, али жива њена игра као Мере морала је свакога задовољити. Једно само некаје дозвољено приметити пријатељу њенога талента, а то је, да више студије обрати на држање руку и мицање са главом. Рашићеву је игру (Пратљача) пропратило таинаше и како му и ми желимо, да у комичним улогама достигне своје предходнике, то морамо приметити, да је преводилац овога комада у улози Пратљаче у разноврснијим варијацијама умео повикати: „Ја се зовем Пратљача!“ С похвалом морамо још споменути Зорића (Палковића), Ј. Поповићеву (Кату), Суботића (Спиридона), Недељковића (Младена Веровића) и Станчића (Омера) као представљаче у знатнијим, затим К. Савићеву (Зорку), Л. Хаџићеву (Јелицу), Лесковића (Севера) и Љ. Зорићеву (Мијата) као представљаче у незнатнијим улогама. К. Т.

КЊИЖЕВНОСТ.

(Нове књиге.) Поука о чувању здравља (по дру Рекламу) превео Стеван Д. Матић, великошколац. На малој 8-ни, стр. 30, стаје 1 грош (10 новчића).

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ПРЕТПЛАТА

ПРЕДСТАВА 38.

БРОЈ 25.

У НОВОМЕ САДУ У ПЕТАК 10 МАРТА 1872.

Најављује се да ће у овога дана, у новој позоришној дворани:

ПРВИ ПУТ:

У НЕТАК.

ШАЉИВА ИГРА У 1 РАДЊИ, НАПИСАО СИГМУНД ПЛЕЗИНГЕР, С НЕМАЧКОГ ПРЕВЕО М. ХРВАБАН, СРБЕНДИЋ.

ОСОБЕ:

Мелер, банкар	Зорић.	Дорн	Недељковић.
Валентина, њи му	К. Савићева.	Шпанген	Суботић.
Бернолд.	Брани.	Збива се у купатилу у Немачкој.	

ЗА ТИМ ПО ДРУГИ ПУТ:

ШКОЛСКИ НАДЗОРНИК.

ШАЉИВА ИГРА У 1 РАДЊИ, С ПЕВАЊЕМ, ОД К. ТРИФКОВИЋА.

ОСОБЕ:

Поповић, школски надзорник	Зорић.	Савета, њи му	Л. Хаџићева.
Петровић, сеоски учитељ	Суботић.	Станко, свршени приправник	Недељковић.
Ката, жена му	Ј. Поповићева.	Писаревић, натарошев писар.	

Збива се у селу.

У недељу 12 марта: „**КРСТ И КРУНА**“ или: „**КРУНИСАЊЕ СТЕВАНА НЕМАЊЕ КРАЉА СРПСКОГ**.“ Слика из прошлости српске, с песмама, од дра Јована Суботића, музика од А. Максимовића.

Од „Зборника позоришних дела“ изашле су две свеске. У првој је свесци „Школски надзорник,“ а у другој „Шаран.“ Свака од тих свезака стоји 20 новч. аустр. вредн. и може се добити обдан у позоришној писарници и увече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 САХАТА.